

بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان کشاورزی دانشگاه تهران (مطالعه موردی: دانشکده اقتصاد و توسعه پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران)

محمدرضا اکبری^{۱*}، امیر علم‌بیگی^۲ و سیدسعادت موسوی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج، دانشگاه تهران

۲. استادیار دانشکده اقتصاد و توسعه، دانشگاه تهران

۳. مربی دانشکده اقتصاد و توسعه، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۹۲/۰۶/۱۹ - تاریخ تصویب: ۹۲/۱۲/۲۷)

چکیده

اشتغال در توسعه اقتصادی و اجتماعی نقش مؤثری دارد و فرایند انتخاب شغل یکی از مباحث مهم در این زمینه است. انتخاب شغل از مهم‌ترین تصمیم‌هایی است که فرد در طول زندگی می‌گیرد. به طور کلی، دانشجویان برای انتخاب شغل با دو گزینه روبه‌رو هستند: مشاغل استخدامی و کارآفرینی. شناخت عوامل تأثیرگذار بر این انتخاب در بین دانشجویان به درک فرایند انتخاب شغل و در نتیجه شناخت بهتر پدیده اشتغال منجر می‌شود؛ از این رو هدف کلی پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان کشاورزی است. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نوع تحقیقات همبستگی به شمار می‌آید. ابتدا، مدل‌های انتخاب شغل ارائه شده است و سپس به بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان پرداخته شد. جامعه مورد مطالعه شامل دانشجویان دانشکده اقتصاد و توسعه دانشگاه تهران به تعداد ۳۱۴ نفر است که با روش نمونه‌گیری در دسترس و به وسیله فرمول کوکران حجم نمونه ۱۰۷ نفر تعیین شد. پایایی پرسشنامه مورد استفاده با ضریب آلفای کرونباخ و روایی آن به شیوه صوری مورد تأیید بود. در پایان، به وسیله رگرسیون لجستیک مشخص شد که نگرش به کارآفرینی، سن و تجربه کارآفرینی متغیرهایی هستند که می‌توانند دو سطح انتخاب شغل را از یکدیگر تفکیک کنند.

واژه‌های کلیدی: انتخاب شغل، رگرسیون لجستیک، کارآفرینی، مسیر شغلی

مقدمه

انتخاب شغل از مهم‌ترین تصمیم‌هایی است که فرد در طول زندگی می‌گیرد. این انتخاب می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار گیرد و با توجه به چالش بیکاری شناسایی این عوامل در بین دانشجویان کشاورزی، که منابع انسانی این بخش به شمار می‌روند، از اهمیت بالایی برخوردار است. تحقیقات صورت‌گرفته برای انتخاب شغل در بین دانشجویان بیشتر به ابعاد و توسعه کارآفرینی توجه داشته‌اند و شناسایی و تحلیل ریشه‌های انتخاب شغل در بین افراد کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ بنابراین انجام پژوهشی که با

امروزه، چالش‌های مربوط به اشتغال یا در واقع موضوع کار و بیکاری نه تنها یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی روز در کشور به شمار می‌رود، بلکه با توجه به میزان رشد جمعیت در دو دهه گذشته می‌توان آن را مهم‌ترین چالش اجتماعی چند دهه آینده به شمار آورد. حل این مشکل دولتمردان بیشتر کشورها را با چالش‌های بزرگی روبه‌رو ساخته است، به گونه‌ای که می‌توان گفت ثبات و زوال برخی از دولت‌ها منوط به حل بحران بیکاری است (Khaghani et al., 2012).

۳. گستره شناخت از محیط پیرامون ۴. شناخت عمیق از محیط پیرامون ۵. انتخاب گزینه مورد نظر ۶. ارتکاب و تعهد به حرفه‌ای خاص.

مدل پویای Tibos & Esbroeck (2005) نیز در این رابطه شش مرحله را تعیین کرده که عبارت است از: ۱. حساس شدن (آگاهی برای انتخاب شغل) ۲. خودشناسی ۳. شناخت محیط پیرامون ۴. شناخت جایگاه خویش در محیط پیرامون ۵. شناخت عمیق از گزینه‌های شغلی و مشخص کردن گزینه‌ها ۶. انتخاب و تصمیم‌گیری برای یک گزینه.

با بررسی‌های انجام‌شده مشخص شد که همه مدل‌ها تقریباً ساختار مشابهی دارند، از این رو می‌توان فرایند انتخاب شغل را بر اساس مدل‌های فوق در سه مرحله خلاصه کرد: ۱. شناخت فرصت‌های شغلی بر اساس توانایی فردی و موقعیت محیط پیرامون ۲. انتخاب بهترین گزینه شغلی با توجه به وضعیت فرد و محیط پیرامون ۳. تلاش برای به‌دست‌آوردن شغل انتخاب‌شده.

مطالعات زیادی در زمینه انتخاب شغل و عوامل مؤثر بر آن در سطح جهان انجام گرفته است که اشاره مختصری به آن‌ها خواهیم داشت.

نتایج تحقیقات Eared & Thompson (1993) در آمریکا نشان داد که گذراندن دروس کشاورزی در انتخاب شغل کشاورزی بسیار مؤثر است؛ همچنین روشن شد که حمایت والدین و مشاوران در انتخاب شغل بسیار مؤثر است.

Law & Arthur (2003) نیز در هنگ‌کنگ به بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب حرفه پرستاری پرداخته‌اند که یافته‌های آن‌ها نشان داد عواملی چون والدین، حرفه معلمان و دوستان و تجربه قبلی در انتخاب پرستاری مؤثر است.

نتایج تحقیقات Sherrill (2004) نشان داد که عواملی چون امنیت شغلی و توان رهبری بر انتخاب شغل دانشجویان مؤثر است.

Serpell (2005) نیز عوامل مؤثر بر انتخاب حرفه دامپزشکی را بررسی کرد. در این پژوهش، وی به واکاوی تأثیر دموگرافیک، تجربه قبلی و محل سکونت پرداخت و به این نتیجه دست یافت که تجربه قبلی کارکردن با حیوانات در انتخاب شغل دانشجویان دامپزشکی مؤثر است.

Esters & Bowen (2005) به مطالعه عوامل مؤثر بر انتخاب شغل دانشجویان آموزش کشاورزی شهری پرداخته‌اند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد تجربه قبلی برای کار، پدر و مادر و اطرافیان بر انتخاب شغل مؤثرند.

دیدگاهی فراتر از کارآفرینی به موضوع نگاه کند ضروری است؛ چراکه شناخت عواملی که در تفکیک دانشجویان از لحاظ انتخاب شغل (کار استخدامی یا کارآفرینی) تأثیرگذار است می‌تواند کارآفرینان بالقوه را شناسایی کند و همچنین علل سوق‌یافتن دانشجویان به سمت مشاغل استخدامی را روشن سازد که این شناخت به شناسایی بهتر پدیده اشتغال منجر می‌شود؛ از این رو پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان پرداخته است.

در ادبیات نظری انتخاب شغل، محققان مختلف متغیرهای اصلی اثرگذار بر آن را بررسی کرده‌اند (Phillips & Jome, 2005) از برجسته‌ترین موضوعات در این حیطه ارائه مدل‌هایی برای فرایند انتخاب شغل است (Brown, 1990). اگرچه مدل‌های مختلف مراحل مختلفی دارند، تقریباً همه مدل‌های فرایند انتخاب شغل مرحله‌ای از پیش تعریف‌شده برای این فرایند ارائه داده‌اند (Gati et al., 1993) که در این مقاله به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود.

Hirschi & Iage (2007) در مدل خود به شش مرحله توجه کرده‌اند که عبارتند از: ۱. نگرانی برای تصمیم‌گیری در مورد شغل (آگاهی) ۲. شناخت گزینه‌های شغلی موجود بر اساس درک مهارت‌ها، ارزش‌ها، منافع خود و محیط پیرامون ۳. کاهش تعداد گزینه‌ها برای شناخت عمیق‌تر ۴. تصمیم‌گیری در بین گزینه‌ها ۵. انتخاب یکی از گزینه‌ها و ایجاد تعهد برای به‌دست‌آوردن آن ۶. گرفتن تصمیم قاطع و عمل به تعهد مورد نظر برای رسیدن به شغلی که انتخاب شده است.

انتخاب شغل در رویکرد پردازش اطلاعات شناختی دارای پنج مرحله CASVE^۱ است که عبارتند از: ۱. ارتباطات ۲. تجزیه و تحلیل ۳. سنتز (انتخاب با احتمال بالا) ۴. ارزش‌گذاری (رتبه‌بندی) ۵. اجرا (به‌وجودآوردن استراتژی برای پیاده‌سازی انتخاب) (Sampson et al. 2004).

در مدل PIC^۲، به سه فاز اشاره شده است: ۱. بر اساس ترجیحات فرد گزینه‌های بالقوه شغلی متفاوت غربال می‌شوند، ۲. کشف گزینه‌های امیدوارکننده و ۳. انتخاب مناسب‌ترین گزینه (Gait & Asher, 2001).

همچنین، در سال ۲۰۰۶ Germeijs & Verschueren مدلی برای فرایند انتخاب شغل ارائه کردند. این مدل شش مرحله دارد که عبارتند از: ۱. جهت‌گیری به انتخاب ۲. خودشناسی

1. CASVE: Communication, Analysis, Synthesis, Valuing, Execution
2. PIC : pre-screening, in-depth exploration, choice

شیراز انجام داد که مبنی بر نظریه انتظار است. در این پژوهش، دانشجویان به مشاغل تولیدی کشاورزی و سپس مشاغل اداری پس از فارغ‌التحصیلی تمایل دارند.

Ghavami & Lotfalipour (2008) پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب کارآفرینی در مقایسه با اشتغال دستمزدی در بین دانش‌آموختگان دانشگاه فردوسی انجام دادند. یافته‌های آنان نشان داد کارآفرینی در مردان از زنان بیشتر است؛ همچنین انتخاب کارآفرینی با سن، تحصیلات پدر و تحصیلات مادر رابطه دارد. Ghasemi et al. (2012) در تحقیق خود با عنوان اثربخشی آموزش هدف‌گذاری شغلی بر انتخاب شغل آینده در دانشگاه پیام‌نور تهران نتیجه گرفتند که آموزش هدف‌گذاری بر انتخاب شغل آینده مؤثر است.

بر اساس مطالعات صورت‌گرفته، گزینه‌های موجود برای انتخاب شغل را می‌توان به دو گزینه کلی و اساسی تقسیم کرد: الف) کاریابی یا کار استخدامی که مشاغل دولتی از این دسته هستند ب) کارآفرینی و اشتغال‌زایی که در چند دهه اخیر به آن توجه زیادی شده و پژوهش‌های زیادی برای شناخت و توسعه آن شکل گرفته است. اما چه عواملی موجب انتخاب گزینه‌های مختلف در بین دانشجویان می‌شود؟ هدف این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان دانشکده اقتصاد و توسعه پردیس کشاورزی دانشگاه تهران است. فرضیه پژوهش حاضر بر این مبناست که دانشجویان همواره با دو گزینه یعنی کار استخدامی و کارآفرینی برای انتخاب شغل روبه‌رو هستند. در این انتخاب، عواملی چون سن، تحصیلات والدین، نگرش دانشجویان به کارآفرینی، تجربه کارآفرینی و کارآفرین بودن نزدیکان می‌تواند اثرگذار باشد. این عوامل در قالب الگوی مفهومی پژوهش در شکل ۱ ارائه شده‌اند.

Onoyase & Onoyase (2009) در نیجریه پژوهشی در زمینه تیپ شخصیتی و انتخاب شغل انجام داده‌اند. نتایج پژوهش نشان داده است رابطه معنی‌داری بین تیپ شخصیتی (شخصیت هنری، اجتماعی، کارآفرین و تحقیقی) و انتخاب شغل وجود دارد.

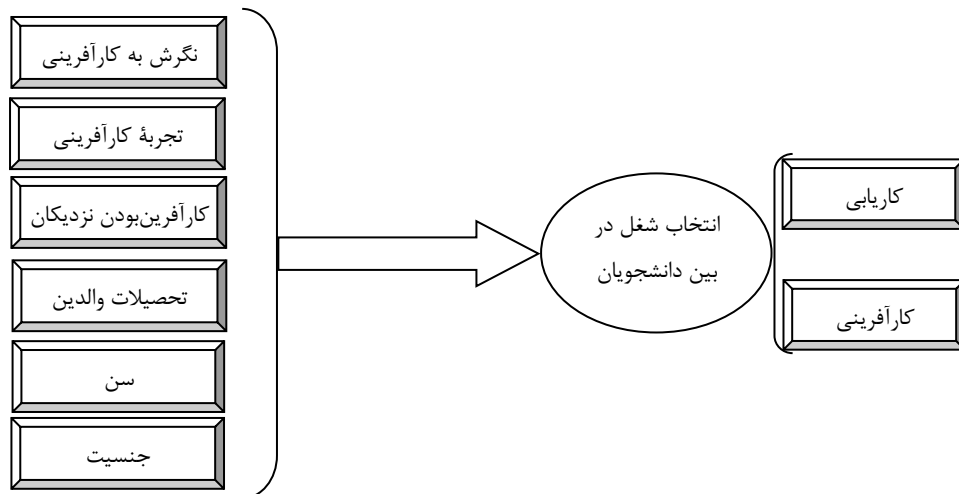
Abu Talib (2009) در مالزی به بررسی عوامل مؤثر بر دودلی انتخاب شغل در بین دانشجویان مقطع کارشناسی پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان داد انتخاب شغل در بین دانشجویانی با موفقیت بالای علمی و اطلاعات شغلی کم در مقایسه با دانشجویان دیگر مشکل‌تر است.

Edwards & Quinter (2011) مطالعه‌ای با هدف بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین چهار دبیرستان کنیا انجام داده‌اند. تأثیرگذارترین عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانش‌آموزان فرصت‌های پیشرفت و تجربه‌های یادگیری شده بود. از نتایج جالب توجه اینکه دختران تأثیر بیشتری از فرصت پیشرفت و پسران تأثیر بیشتری از تجربه‌های یادگیری شده در انتخاب شغل داشتند؛ با وجود این تفاوت معنی‌داری بین زن و مرد در انتخاب شغل وجود نداشت.

Sibson (2011) در بین دانشجویان رشته تربیت بدنی و مدیریت در استرالیا به بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل پرداخت که نتایج نشان داد علاقه، فرصت، حقوق، اعتبار، ساعت کار و شرایط کاری لذت‌بخش مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انتخاب شغل به شمار می‌آیند.

Shumba & Naong (2012) در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل و آرمان‌های دانشجویان آفریقای جنوبی پی بردند که خانواده و توانایی خود فرد یادگیرنده و معلمان نقش مؤثری در انتخاب شغل دانشجویان دارند.

در ایران، پژوهش‌های زیادی در زمینه انتخاب شغل صورت نگرفته است. Zamani (2001) پژوهشی با عنوان معیارهای انتخاب شغل از دیدگاه دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ میزان کنترل متغیرها، غیر آزمایشی، از لحاظ گردآوری داده‌ها پیمایشی و از روش‌های تحقیق همبستگی محسوب می‌شود. محدوده موضوع این پژوهش انتخاب شغل دانشجویان، محدوده مکانی آن دانشکده اقتصاد و توسعه پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران و محدوده زمانی آن زمستان ۱۳۹۱ تا بهار ۱۳۹۲ است. جامعه آماری مورد مطالعه دانشجویان دانشکده اقتصاد و توسعه پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران به تعداد ۳۱۴ نفر هستند. روش نمونه‌گیری در دسترس بود و حجم نمونه مورد مطالعه بر اساس فرمول کوکران ۱۰۷ نفر برآورد شد. برای اندازه‌گیری نگرش دانشجویان به کارآفرینی از یک مقیاس محقق‌ساخته و برای بررسی روایی از روش صوری استفاده شد که به تأیید استادان ترویج و آموزش کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران رسید؛ همچنین برای تعیین پایایی این پرسشنامه پیش‌آزمونی در بین ۳۰ نفر از دانشجویان جامعه مورد مطالعه انجام گرفت که بر اساس ضریب آلفای کرونباخ هفت گویه از ده گویه مورد استفاده از پایایی مناسبی ($\alpha > 0.70$) برخوردار بودند. سایر متغیرها نیز به صورت پرسش‌های بسته و باز ارائه شدند. در ادامه، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. متغیرهای مورد مطالعه این پژوهش شامل شش متغیر مستقل (جنسیت، سن، تحصیلات والدین، نگرش به کارآفرینی، کارآفرین بودن نزدیکان و تجربه کارآفرینی) و متغیر وابسته آن انتخاب‌شغل (کارآفرینی یا کاریابی) در بین دانشجویان است. برای توصیف نمونه مورد مطالعه، از جدول‌های فراوانی و شاخص‌های مرکزی استفاده شد و در قسمت استنباطی پژوهش، به دلیل اینکه مقیاس اندازه‌گیری متغیر وابسته (انتخاب شغل) یک مقیاس اسمی و دو وجهی است و همچنین مقیاس اندازه‌گیری متغیرهای مستقل از نوع پارامتری و ناپارامتری است؛ بنابراین از روش رگرسیون لجستیک برای پیش‌بینی انتخاب شغل در بین دانشجویان استفاده شده است.

انتخاب شغل بود، ابتدا از دانشجویان به شکل خود ابرازی^۱ خواسته شد که مشخص کنند به کارآفرینی تمایل دارند یا به دنبال شغل استخدامی هستند؛ از این رو از پاسخگویان به طور مستقیم پرسش شد که برای اشتغال به دنبال کدام گزینه‌اند. نمونه مورد بررسی ۱۰۷ نفر بود که فراوانی انتخاب هر کدام از گزینه‌ها به تفکیک جنسیت در جدول ۱ ارائه شده است. بر این اساس مشخص می‌شود ۵۷ نفر گزینه کاریابی و ۵۰ نفر کارآفرینی را انتخاب می‌کنند؛ همچنین با توجه به فراوانی جدول مشخص است که اغلب دانشجویان دختر به دنبال کار دولتی و این در حالی است که در انتخاب کارآفرینی بین درصد فراوانی زنان و مردان شباهت وجود دارد؛ به عبارت دیگر، در بین دانشجویانی که کارآفرینی را انتخاب کردند توزیع فراوانی جنسیت تقریباً متوازن است.

همچنین، بر اساس یافته‌های این پژوهش میانگین سن دانشجویانی که به دنبال انتخاب کاریابی هستند تقریباً ۲۳ سال و میانگین سن گروه دانشجویانی که به دنبال کارآفرینی هستند تقریباً ۲۱ است؛ به عبارت دیگر، دانشجویانی که سن کمتری دارند تمایل بیشتری به انتخاب کارآفرینی دارند.

نما برای تحصیلات پدر دانشجویانی که به دنبال کار استخدامی هستند دیپلم و زیر دیپلم (دو نمایی) است. حدود ۷۴ درصد از پدران پاسخگویان جویندگان کار استخدامی، دیپلم یا تحصیلاتی پایین‌تر از دیپلم داشته‌اند. این در صورتی است که نما برای تحصیلات پدر دانشجویانی که به دنبال کارآفرینی هستند دیپلم و کارشناسی (دو نمایی) است و حدود ۵۰ درصد از پدران کسانی که تمایل به کارآفرینی داشته‌اند زیر دیپلم است.

نما برای تحصیلات مادر دانشجویان جوینده کار استخدامی دیپلم است. تنها ۱۲/۳ درصد مادران این دانشجویان تحصیلاتی بیش از دیپلم داشتند؛ همچنین نما برای تحصیلات مادر دانشجویانی که به دنبال کارآفرینی هستند دیپلم است و ۳۲ درصد مادران این گروه دارای تحصیلات بالای دیپلم هستند. بر اساس اطلاعات توصیفی مشخص می‌شود دانشجویانی که تمایل به کارآفرینی دارند به‌عمد در گروهی قرار دارند که تحصیلات والدین آنان بالاتر است. برای بررسی وضعیت تجربه کارآفرینی از دانشجویان

نتایج و بحث

از آنجا که هدف اصلی مطالعه حاضر بررسی عوامل مؤثر بر

۱. برای سنجش تمایل دانشجویان برای انتخاب شغل یک پرسش نیمه باز ارائه شد. پاسخ دارای سه گزینه بود: شغل استخدامی، کارآفرینی و گزینه سوم که پاسخگو در صورت وجود گزینه‌هایی به جزء کار استخدامی و کارآفرینی به صورت تشریحی بیان کند.

که به دنبال کارآفرینی هستند ۶۵ درصد از آن‌ها به گویه مربوط به این متغیر پاسخ مثبت داده‌اند؛ اما در بین دانشجویانی که به دنبال کار استخدامی هستند تنها ۳۵ درصدشان نزدیکان کارآفرین دارند.

پرسیده شد که تجربه شغلی داشته‌اند یا خیر. نتایج نشان داد تنها ۲۱ نفر از ۱۰۷ نفر تجربه کارآفرینی داشتند؛ همچنین در یکی دیگر از پرسش‌های پرسشنامه از دانشجویان خواسته شد مشخص کنند در نزدیکان خود کارآفرینی دارند یا خیر. نتایج نشان داد در بین دانشجویانی

جدول ۱. توزیع انتخاب شغل در بین دانشجویان به تفکیک جنسیت

گزینه انتخاب شغل	جنسیت	فراوانی	درصد	درصد معتبر
کاربابی	زن	۳۴	۵۹/۶	۶۰/۷
	مرد	۲۲	۳۸/۶	۳۹/۶
	داده های گم شده	۱	۱/۸	-
	جمع کل	۵۷	۱۰۰	۱۰۰
کارآفرینی	زن	۲۴	۴۸	۴۸
	مرد	۲۶	۵۲	۵۲
	جمع کل	۵۰	۱۰۰	۱۰۰

آن‌ها خواهد گذاشت. برای هر گویه از دانشجویان خواسته شد امتیازی بین عدد ۱ تا عدد ۱۰ بدهند.

برای سنجش نگرش دانشجویان به کارآفرینی از هفت گویه استفاده شده است (جدول ۲). در این بررسی، هدف این بود که نگرش دانشجویان چه تأثیری بر انتخاب شغل

جدول ۲. گویه‌های سنجش نگرش به کارآفرینی

گویه	میانگین	انحراف معیار
۱ احساس می‌کنم کارآفرینی یک موهبت است.	۷/۵۰	۱/۴۸
۲ "رئیس خود بودن" در کارآفرینی برایم خیلی جذابیت دارد.	۷/۷۴	۱/۴۳
۳ سخت‌کوشی برای کارآفرینی هرگز به نتایج آن نمی‌ارزد (این گویه منفی کدگذاری مجدد شد).	۷/۷۳	۱/۳۱
۴ اگر کارآفرین شوم، خانواده‌ام به من افتخار می‌کنند.	۷/۷۳	۱/۳۱
۵ سرنوشت یک کارآفرین در دست خود اوست.	۷/۳۷	۱/۳۲
۶ دردسرهای کارآفرینی برایم غیر قابل تحمل است (این گویه منفی کدگذاری مجدد شد).	۷/۷۹	۱/۴۷
۷ فعالیت‌های یک کارآفرین نسبت به یک کارمند اهمیت بیشتری دارد.	۷/۴۱	۱/۲۰

امتیاز گویه‌ها برای هریک از پاسخگویان جمع زده شد که این امتیاز کلی یک مقیاس شبه‌فاصله‌ای^۱ به شمار می‌آید؛ بنابراین می‌توان شاخص‌های مرکزی و پراکندگی را برای آن محاسبه کرد. جدول ۳ شاخص‌های این متغیر را در نمونه مورد بررسی نشان می‌دهد. در بین پاسخگویان این پژوهش، کمترین امتیازی که از متغیر نگرش به کارآفرینی به دست آمده است ۳۲ و بیشترین امتیاز ۷۰ است.

برای اندازه‌گیری متغیر نگرش به کارآفرینی از هفت گویه جدول ۲، که یک مقیاس محقق‌ساخته است، استفاده شد. برای هر گویه یک طیف امتیاز بین صفر تا ده قرار داده شد. عدد یک نشان از نگرش منفی به کارآفرینی و عدد ۱۰ نشان از نگرش مثبت به آن بود. در مرحله گردآوری داده‌ها از پاسخگویان خواسته شد که امتیاز مورد نظر خود را برای هرکدام از گویه‌ها انتخاب کنند. پس از گردآوری داده‌ها،

جدول ۳. شاخص‌های نگرش به کارآفرینی

میانگین	انحراف معیار	بیشترین نمره	کمترین نمره
۵۳/۲۸	۷/۹۷۳	۷۰	۳۲

در ادامه، دانشجویان با استفاده از میانگین^۱ و انحراف معیار^۲ متغیر نگرش به کارآفرینی (X_1) به چهار گروه تقسیم شدند (جدول ۴). مطابق جدول ۴ نمره^۳ گروه اول

که نگرش منفی به کارآفرینی داشتند کمتر از یک انحراف معیار از میانگین است.

جدول ۴. نمره نگرش گروه‌های چهارگانه دانشجویان

نگرش منفی	نگرش تقریباً منفی	نگرش تقریباً مثبت	نگرش مثبت
$X_1 < \text{Mean} - \text{sd}$	$\text{mean} - \text{sd} < X_1 < \text{mean}$	$\text{mean} < X_1 < \text{mean} + \text{sd}$	$X_1 > \text{mean} + \text{sd}$
$X_1 < ۴۵/۳۳$	$۴۵/۳۳ < X_1 < ۵۳/۳$	$۵۳/۳ < X_1 < ۶۱/۲۷$	$X_1 > ۶۱/۲۷$

گروه دوم ($۴۵/۳۳ < X_1 < ۵۳/۳$) که نگرشی تقریباً منفی دارند نمره^۳ بین میانگین و یک انحراف معیار کمتر از میانگین است. گروه سوم ($۵۳/۳ < X_1 < ۶۱/۲۷$) که نگرشی تقریباً مثبت به کارآفرینی دارند دارای نمره^۳ بین میانگین و یک انحراف معیار بیشتر از میانگین هستند و بالاخره گروه چهارم ($X_1 > ۶۱/۲۷$) که دارای نگرش مثبت به کارآفرینی هستند نمره^۳ بالاتر از یک انحراف معیار بیشتر از میانگین کسب کرده‌اند. پس از گروه‌بندی دانشجویان بر اساس نگرش به کارآفرینی، این چهار گروه بر اساس شاخص مرکزی نمای^۳ متغیر وابسته (انتخاب شغل) مقایسه شدند. نمای متغیر انتخاب شغل برای دانشجویانی که دارای نگرش منفی و نگرش تقریباً منفی به کارآفرینی هستند مشاغل استخدامی است. این شاخص نشان می‌دهد بیشتر دانشجویانی که نگرش منفی و نگرش تقریباً منفی به کارآفرینی دارند به مشاغل استخدامی تمایل دارند. گروه سوم دانشجویانی که نگرش تقریباً مثبتی به کارآفرینی دارند در متغیر انتخاب شغل دونمایی هستند. از بین ۱۰۷ پاسخگو، ۴۰ پاسخگو دارای نگرش تقریباً مثبت به کارآفرینی بودند که از این ۴۰ نفر ۲۰ نفر تمایل به مشاغل استخدامی و ۲۰ نفر تمایل به کارآفرینی داشتند. نمای متغیر انتخاب شغل در گروه چهارم نگرش به کارآفرینی (دانشجویانی که نگرش مثبت به کارآفرینی دارند) کارآفرینی است؛ یعنی بیشتر دانشجویانی که نگرش مثبت به کارآفرینی دارند تمایل به کارآفرینی دارند.

مدل پیش‌بینی انتخاب شغل با تابع لجستیک پس از ارائه یک دورنمای کلی و توصیفی از متغیرهای اصلی تحقیق، در این مرحله از تحقیق با استفاده از متغیرهای مستقل، سطوح متغیر وابسته از یکدیگر تفکیک شدند. زمانی که متغیر وابسته پژوهش از مقیاس اسمی و دو وجهی باشد و متغیرهای مستقل از دو نوع کمی و کیفی باشند، بهترین روش برای پیش‌بینی مدل رگرسیون لجستیک است. در این روش، بر اساس متغیرهای مستقل مورد استفاده می‌توان احتمال هر یک از سطوح متغیر دو وجهی وابسته را محاسبه کرد.

مقدار کای اسکویئر آزمون Omnibus مدل ۳۱/۰۸ محاسبه شده است که با درجه آزادی ۶ دارای سطح معنی‌داری ۰/۰۰ است و نشان می‌دهد که از بین متغیرهای مستقل حداقل یکی دارای قابلیت پیش‌بینی است؛ همچنین آزمون Lemeshow & Hosmer، که برای مطالعه برازش کلی تابع لجستیک استفاده می‌شود، دارای مقدار کای اسکویئر ۵/۴۲ است و درجه آزادی آن ۷ و سطح معنی‌داری بیشتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض صفر این آزمون مبنی بر تطابق داده‌های χ^2 گردآوری شده برای تفکیک دو موقعیت پذیرفته می‌شود. مقدار $-2 \text{ Log likelihood}$ برای این تابع ۱۱۶/۰۷ و مقدار $\text{Cox \& Snell R Square}$ برای این تابع ۰/۲۵۷ و مقدار $\text{Nagelkerke R Square}$ ۰/۳۴۳ است. این مقادیر مبنایی برای مقایسه با سایر مدل‌هایی هستند که ممکن است در سایر موقعیت‌های پژوهشی ارائه شوند که در جدول ۵ به طور خلاصه ارائه شده‌اند.

جدول ۵. مقادیر مدل لجستیک

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
۱۱۶/۰۷	۰/۲۵۷	۰/۳۴۳

1. Std. deviation= sd

2. Quasi-Interval Scale

۳. شاخص نما مناسب‌ترین شاخص مرکزی برای مقیاس اسمی و ترتیبی است و از آنجا که انتخاب شغل یک مقیاس اسمی دو وجهی است از این شاخص استفاده شده است.

اکسپوننشیل برای تفسیر ضرایب استفاده شود. بر این اساس، به ازای یک واحد افزایش در متغیر X_1 (نگرش به کار آفرینی) میزان لگاریتم شانس برتری برای کارآفرین شدن $2/137$ برابر افزایش می‌یابد، به ازای یک واحد افزایش در متغیر X_2 (سن) لگاریتم شانس برتری برابر $0/742$ کاهش تمایل به کارآفرینی را خواهیم داشت و به ازای یک واحد افزایش در متغیر X_3 (تجربه کارآفرینی) شانس کارآفرینی $0/234$ واحد کاهش پیدا می‌کند (جدول ۶).

این مدل می‌تواند این دو سطح تمایل به اشتغال را از طریق سه متغیر مستقل نگرش به کارآفرینی، سن و تجربه کارآفرینی، که دارای سطح معنی‌داری هستند، از یکدیگر تفکیک کند. تابع لجستیک به شرح زیر است:

$$\text{Ln}(p/(1-p)) = 0/524 + 0/760 X_1 - 0/298 X_2 - 1/452 X_3 \quad (1)$$

که در آن P احتمال انتخاب کارآفرینی، X_1 نگرش به کارآفرینی، X_2 سن و X_3 تجربه کارآفرینی است. از آنجا که مقدار بتا در تابع لجستیک به تنهایی تفسیر نمی‌شود، باید از

جدول ۶. نتایج رگرسیون لجستیک

متغیرها	ضریب B	SE	Wald	df	Sig.	Exp(B)
نگرش به کارآفرینی	0/760	0/286	7/037	1	0/008	2/137
تحصیلات پدر	0/349	0/258	1/837	1	0/175	1/418
تحصیلات مادر	0/174	0/310	0/313	1	0/576	1/190
سن	-0/298	0/128	4/454	1	0/020	0/742
تجربه کارآفرینی	-1/452	0/667	3/743	1	0/029	0/234
کارآفرینی در نزدیکان	-0/359	0/476	0/570	1	0/450	0/698
مقدار ثابت	0/524	3/490	3/495	1	0/062	681/02

۷۷/۶ درصد است که دقت مناسبی به شمار می‌رود. مدل ارائه شده و نتایج جدول ۶ نشان داد که متغیر نگرش نسبت به کارآفرینی و سن و تجربه قبلی بر انتخاب شغل تأثیر معنی‌داری دارند و می‌توانند در پیش‌بینی انتخاب شغل مورد استفاده قرار گیرند که این یافته با نتایج Serpell (2005)، Law & Arthur (2003) و Esters & Bowen (2005) همسو بود؛ همچنین در این پژوهش نشان داده شد که متغیر تحصیلات والدین و کارآفرین بودن نزدیکان دانشجویان تأثیر معنی‌داری بر انتخاب شغل دانشجویان ندارد که این یافته با نتایج Ghavami & Lotfalipour (2008) در تضاد بود که این تضاد ممکن است ناشی از تفاوت‌های جوامع مطالعه شده باشد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد متغیر نگرش به کارآفرینی تأثیر بیشتری نسبت به متغیر سن و تجربه کارآفرینی در انتخاب کارآفرینی برای شغل آینده در بین دانشجویان نقش دارد. نتایج گروه‌بندی حاصل از مدل رگرسیون لجستیک در جدول ۷ ارائه شده است. در اعتبارسنجی تابع لجستیک مشخص شد ۴۹ نفر از کسانی که در این پژوهش تمایل به کارآفرینی داشتند با این تابع به عنوان یک صفت شناخته شده‌اند. ۳۴ نفر از پاسخگویان نیز توسط این مدل به درستی در طبقه کارآفرین قرار گرفتند؛ همچنین تعداد ۲۴ نفر از مشارکت‌کنندگان در اعتبارسنجی مجدد در این طبقه‌بندی قرار نگرفتند که شامل ۲۲/۴ درصد از مشارکت‌کنندگان کلی نمونه است. نتایج تابع لجستیک نشان می‌دهد قدرت تفکیک این تابع

جدول ۷. نتایج گروه‌بندی مدل لجستیک

آمار صحت پیش‌بینی	پیش‌بینی شده		مشاهد شده
	کار آفرینی	کار استخدامی	
۸۶/۰	۸	۴۹	کار استخدامی
۶۸/۰	۳۴	۱۶	کار آفرینی
۷۷/۶	درصد کل موارد درست پیش‌بینی شده		

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

می‌شود با ارائه کارگاه‌های آموزشی شناخت و تجربه دانشجویان را در مورد کارآفرینی افزایش داد؛ چراکه این خود می‌تواند آنان را به سمت کارآفرینی سوق دهد. بر اساس یافته پژوهش با افزایش سن، تمایل به انتخاب مشاغل استخدامی در بین دانشجویان بیشتر مشاهده می‌شود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود فعالیت‌های آموزشی برای کارآفرینی در مقطع کارشناسی و سال‌های آغازین تحصیل ارائه شود و برای دانشجویان ترم‌های بالاتر تجربه‌های یادگیری مثل گردش علمی و غیره تدارک دیده شود تا با مشاهده و شناخت تجربه‌های کارآفرینان موفق نگرش این دانشجویان به کارآفرینی مساعدتر شود؛ همچنین افراد کارآفرینی که در بستر دانشگاه و به‌ویژه رشته کشاورزی رشد کرده‌اند شناسایی شوند و شرایطی تدارک دیده شود تا دانشجویان با آنان آشنا شوند و به عنوان الگوی کارآفرینی دانشجویان معرفی شوند. در پایان، پیشنهاد می‌شود تحقیقات بیشتری در حیطه انتخاب شغل در بین دانشجویان انجام گیرد تا با بررسی این علل ریشه‌های انتخاب شغل در بین دانشجویان روشن شود.

اشتغال از پدیده‌های مهم و مؤثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهاست. بررسی علل مؤثر بر انتخاب شغل در بین دانشجویان می‌تواند برای درک پدیده اشتغال نقش مؤثری داشته باشد. انتخاب شغل در بین دانشجویان می‌تواند تحت تأثیر متغیرهای متفاوتی قرار گیرد. موضوعی که به‌وضوح نمایان است، این است که دانشجویان به طور کلی با دو نوع انتخاب برای شغل آینده خود درگیرند: یکی انتخاب کار استخدامی و دیگری انتخاب کارآفرینی است. در این پژوهش، تأثیر متغیرهای مستقل - که شامل جنسیت، سن، تحصیلات والدین، نگرش نسبت به کارآفرینی، کارآفرین بودن نزدیکان و تجربه کارآفرینی است - بر انتخاب شغل واکاوی شد. برای این واکاوی از رگرسیون لجستیک استفاده شد. نتایج نشان داد در بین متغیرهای مستقل سه متغیر نگرش به کارآفرینی، سن و تجربه قبلی کارآفرینی در انتخاب شغل مؤثرند و در مدل ارائه‌شده این سه متغیر قادر به ایجاد تمایز در بین دو سطح انتخاب شغل هستند.

از این رو پیشنهاد می‌شود برای توسعه کارآفرینی در بین دانشجویان به این متغیرها توجه بیشتری شود. توصیه

REFERENCES

- Abu Talib, M. (2009). Predictors of career indecision among Malaysian undergraduate students. *European Journal of Social Sciences*, 215-224
- Brown, D. (1990). Models of career decision making. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development* (2nd ed., pp. 395-421).
- Eared, B. Thompson, J. (1993). Beliefs and Intentions of Counselors, parents, and students regarding Agriculture as career choice. *Journal of Agriculture Education*, 55-63
- Edwards, k. Quinter, M. (2011). Factors influencing student's career choices among secondary school students in Kismet Municipality, Kenya. *Journal of Emerging Trends in Education Research and Policy Students*, (2).81-87
- Esters, L. Bowen, B. (2005). Factors Influencing Career Choices of Urban Agricultural Education Students. *Journal of Agricultural Education*, 25-35
- Gati, I., Asher, I. (2001). The PIC model for career decision making: Prescreening, indepthexploration, and choice. In F. T. Leong, A. Barak (Eds.), *Contemporary models in vocational psychology* (pp. 7-54).
- Gati, I., Shenhav, M., Givon, M. (1993). Processes involved in career preferences and compromises. *Journal of Counseling Psychology*, 40, 53-64.
- Germeijs, V., Verschuere, K. (2006). High school students' career decision-making process: Development and validation of the Study Choice Task Inventory. *Journal of Career Assessment*, 14, 449-471.
- Ghasemi, Z. Saffarinia, M. Farahbakhsh, K. (2011). The effectiveness of career Goal setting on career choice of students. *Quarterly Journal of career & organization counseling*, (3).41-55 (IN Farsi)
- Ghavami, H. Lotfali-pour, M. (2008). Factors influencing the career choice of entrepreneurship compared to wages paid employed among graduates: case study Ferdowsi University of Mashhad. *Journal of Development*, (15).135-153 (In Farsi)
- Hirschi, A., Lage, D. (2007). The relation of

- secondary student's career choice readiness to a six-phase model of career decision-making. *Journal of Career Development*, 34(2), 164-191.
- Khaghani, T., Molahosseni, A., Forghani, M. (2012). Investigated models of self-employment and entrepreneurial intention of students. National Conference on Entrepreneurship and business management knowledge based. (In Farsi)
- Law, w. Arthur, D. (2003). What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career nursing studies. 23-32
- Onoyase, D. & Onoyase, A. (2009). The relationship between personality types and career choice of secondary school students in Federal Government College in Nigeria. *Anthologist*. (11).109-115
- Phillips, S. D., Jome, L. M. (2005). Vocational choices: What do we know? What do we need to know In W. B. Walsh & M. L. Savickas (Eds.), *Handbook of Vocational Psychology: Theory, Research, and Practice* (3rd ed., pp. 127-153).
- Sampson, J. P., Jr., Reardon, R. C., Peterson, G. W., & Lenz, J. G. (2004). *Career counseling and services: A cognitive information processing approach*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Serpell, J. (2005). Factors Influencing Veterinary Students' career choices and Attitudes to Animals. *Animal Welfare Journal*. 491-496
- Sherrill, W. (2004). An Analysis of Medical student career choice. 1-9. Available from <http://www.med-ed-onling.org>.
- Shumba, A. Naong, M. (2012). Factors Influencing students' career choice and aspiration in Soutl Africa. *Journal SOC sci*. (32).169-178
- Sibson, R. (2011). Career choice perceptions of undergraduate event, sport and recreation management students: An Australian case study. *Journal of Hospitality, Leisure Sport & Tourism Education*. (10), 50-60
- Tibos, K., Van Esbroeck, R. (2005). Career Choice Development Profile Questionnaire: An initial evaluation. Paper presented at the Congress of the International Association for Education and Vocational Guidance, Berne, Switzerland.
- Zamani, Gh. (2001). Career study of in terms of Student: case study of shiraz University. *Journal of Agricultural Sciences*. (33), 81-87 (In Farsi).